

STORTINGET

Representantforslag 169 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug

Dokument 8:169 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om strengere prioritering av kraften

Til Stortinget

Bakgrunn

En rekke aktører spår at kraftbehovet vil øke betydelig i årene som kommer, ikke minst for at man skal kutte utslipp. Å kutte utslipp er en av de viktigste oppgavene fremover. For å få dette til i fastlandsindustrien trengs det tilgang på mer kraft, både gjennom økt produksjon og mye effektivisering.

Ikke alle kraftkrevende etableringer bidrar til grønn omstilling, i den forstand at de først og fremst fører til økt energiforbruk heller enn utslippskutt. Anslagene for hvor mye kraft man egentlig trenger, avhenger også av hvem som får etablere seg. Det er ingen naturlov at alle skal få ja.

Rundt om i landet er flere hundre MW effekt reservert for datasentre, uten at en en gang vet sikkert hva disse datasentrene skal drive med.

Nylig kom nyheten om at det skal etableres et dataagringssenter på Hamar, som blant annet skal lagre data for TikTok, med et forbruk tilsvarende Alta kraftverk. Andre datasentre etableres først og fremst for kraftkrevende kryptovalutavirksomhet. Forslagsstillerne mener at dette er meningsløs sløsing med verdifull kraft, som heller bør brukes til å produsere varer Norge og verden trenger i den grønne omstillingen.

Sommeren 2022 leverte Strømnettutvalget sin rapport. I høringsvarene til rapporten har flere pekt på problemene med dagens tilknytningsplikt. I dag er det førstemann til mølla som får koble seg på nettet. Dette prinsippet ble hjemlet i energiloven i 2010, i en annen energipolitisk situasjon. Flere etterspør nå strengere kriterier som kan bidra til å nå Norges politiske målsetninger i en tid der landet potensielt kan få dårlig kraftbalanse.

Naturvernforbundet skriver blant annet i sitt høringsvar til Strømnettutvalget at de mener at

«[s]ystemet for tildeling må endres fra 'først meldt inn får først tildelt' til en ordning hvor relevante myndigheter prioriterer mellom de innmeldte prosjekter ut ifra samfunnsnytte. Slike kriterier bør blant annet ta hensyn til klimagevinst, arealforbruk og energiforbruk, verdiskaping og hva som produseres. Det må for eksempel være åpenbart at datasenter som brukes til kraftkrevende kryptovaluta, ikke prioriteres.»

Fagforbundet Industri Energi er inne på det samme:

«Industri Energi reagerer på at utvalget ikke går inn for å prioritere prosjekter etter samfunnsnytte. Kraft er ikke og kan ikke behandles som en hvilken som helst handelsvare. Kraft er en strategisk ressurs, nett er kritisk infrastruktur og både kraft og nett er knappe ressurser som må forvaltes til det beste for fellesskapet. Derfor er det ikke likegyldig hvordan kraften brukes. Vi mener derfor at prosjekter må prioriteres etter samfunnsnytte i tillegg til modenhet.»

Statnett har også, i et brev til Olje- og energidepartementet i desember 2022, bedt om en revurdering av regelverket. De skriver:

«Bestemmelsen om tilknytningsplikt ble etablert i en annen tid, med kraftoverskudd og relativt begren-

sede planer om ny kraftbasert virksomhet. Situasjonen er nå snudd på hodet, med et energioverskudd som reduseres raskt, og få planer om ny kraftproduksjon.»

Datasentre er ikke det eneste problemet i tiden fremover. Forslagsstillerne mener at elektrifisering av sokkelen ikke kan betraktes som et klimatiltak. Det pynter på Norges eget klimaregnskap, men innebærer altså at en bruker fornybar kraft til å produsere fossil energi som brennes utenfor Norges grenser. I tillegg forlenger det oljealderen. Å forbruke fornybar kraft slik heller enn å bruke den direkte i for eksempel annen kraftforedlende industri, innebærer etter forslagsstillerne syn en miljøfiendtlig sløsing med kraften.

Det er både viktige natur-, klima- og industriargumenter for strengere prioritering av kraften. I Statnetts analyse av forbruksutvikling, der de peker på et mulig kraftunderskudd før 2030, utgjør økt forbruk fra petroleumssektoren og datasentre/batterifabrikker 16 TWh. Å legge bort elektrifisering av sokkelen og prioritere hardere hva man bygger av datasentre, vil derfor ha en vesentlig effekt på kraftbalansen og kan frigjøre energi til utslippskutt og fremtidsrettet industri med god systemsetting.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen utrede alternative modeller for tilknytningsplikt til strømmettet og prioritering av prosjekter, hvor samfunnsnyttene gjennom bidrag til utslippskutt, natur- og miljøhensyn og systemsetting prioriteres. Regjeringen bes legge frem forslag til nødvendige lovendringer for Stortinget.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at et vilkår for tilknytning til strømmettet for datasentre og batterifabrikker er å ha en plan for bruk av overskuddsvarme.
3. Stortinget ber regjeringen stille planer om elektrifisering av norsk olje- og gassproduksjon i bero og heller legge frem en forpliktende plan for alternativer til elektrifisering som kan bidra til utslippskutt på sokkelen.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide et forslag til forbud mot storskala kommersiell kryptovaluta-utvinning.

21. mars 2023

Bjørnar Moxnes

Geir Jørgensen

Sofie Marhaug